

HUZURUN RENGİ MAVİ

Meral Batur¹

¹: Karabük Üniversitesi, Safranbolu Fethi Toker Güzel Sanatlar ve Tasarım Fakültesi, Resim Bölümü, Karabük.

DOI: <http://dx.doi.org/10.16950/iustd.95706>.

ÖZET

İnsanoğlu yaradılışının ilk günden beri kendini ifade etmek ve düşüncelerini başkalarına aktarmak için çeşitli yollar bulmuş ve bu yolları kullanmıştır. Zamanın ve mekânın ötesinde evrensel bir dili olan sanatta bunlardan biridir. Bu nedenle insanlığın ilkel dönemlerinden bu yana geçirmiş olduğu tüm süreçlerde sanatla kendini ifade eden birey için resim insanoğlunun sonlu yaşamındaki sonsuzluktur. Bu araştırmada renk olgusuna mavi başlığı altında değinilmiştir. İlk olarak fizikte rengin ne olduğu tanımlanmaya çalışılmış ve bu bağlamda mavi rengin özellikleri incelenmiştir. Ardından mavi rengin fizyolojik ve psikolojik etkilerine ve de toplumumuzdaki yerine kısaca değinilmiştir. Son olarak da resim sanatında mavi rengin kullanımı sanatçıların eserleri üzerinden irdelenmiş ve mavi rengin sanat serüveni gözler önüne serilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sanat, Resim, Renk, Fizyoloji, Psikoloji, Mavi.

BLUE, THE COLOR OF PEACE

ABSTRACT

Since the first day of his creation, human found a lot of way to express himself and transte his ideas the others, and he used this ways. Art, which is a universal language beyond time and space, is one of this ways. Therefore, in the whole process, which man had since the period of primitive humanity, art is finite eternity in the life of mankind for someone who art self-expression. In this study, it is discussed under the title of the color blue cases. Firstly, in physics has attempted to define what the color and the properties of blue in this context are examined. After, briefly mentioned insted of blue to the physiological and psychological effects and in our society. Finally, the use of bleu in art throught the Works of artists are examined and adventure of blue in art was seen.

Keywords: Art, Painting, Colour, Physiology, Psychology, Blue.

1. GİRİŞ

İnsanoğlu yaradılışının ilk günden beri kendini ifade etmek ve düşüncelerini başkalarına aktarmak için çeşitli yollar bulmuş ve bu yolları kullanmıştır. Zamanın ve mekânın ötesinde evrensel

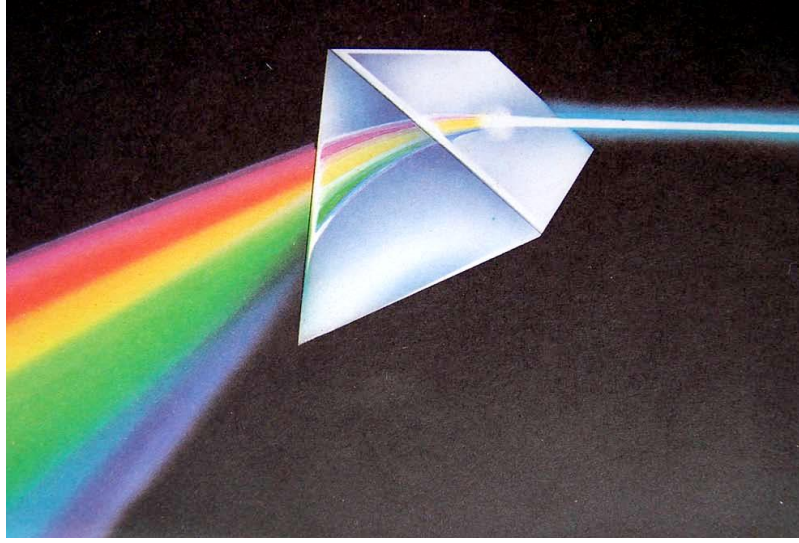
bir dili olan sanatta bunlardan biridir. Bu nedenle insanlığın ilkel dönemlerinden bu yana geçirmiş olduğu tüm süreçlerde sanatla kendini ifade eden birey için resim, insanoğlunun sonlu yaşamındaki sonsuzluktur. Bilinçsiz olarak üretilen ilk sanat eserlerinden günümüze kadar

HUZURUN RENGİ MAVİ

geçen süreçte renk sanatçıların kullandığı temel öğelerden biri olmakla kalmamış hatta eserin temelini oluşturmuştur.

Renk, ilk insanlardan beri bilinen bir olgu olmasına rağmen bilimsel olarak tanımı ilk defa 1676 yılında Newton tarafından yapılmıştır. Newton'a göre renk, beyaz ışığın tayfidir, yani nesnelere rengi yoktur. Newton, beyaz ışığın renkli ışıklardan oluştuğunu göstermek için, karanlık bir odaya küçük bir delik açmış,

açtığı bu deliğe bir prizma yerleştirerek gün ışığını bu prizmadan geçirmiş ve böylece renklerin mor, lacivert, mavi, yeşil, sarı, turuncu ve kırmızı olarak ayrıştığını görmüştür (Şekil 1). Ayrışan bu renkler tekrar birleştirildiğinde ise beyaz ışık yani gün ışığı elde edilmiştir. Newton tarafından ortaya çıkarılan bu bilgi sanatta devrim yaratmıştır. Özellikle de İzlenimciler, Newton'un renk teorisine göre ışığın nesne üzerinde yarattığı rengi resmetmişlerdir.

Şekil 1. Işığın prizmadan geçmesi sonucu oluşan renkler.

Sözen (1992) rengi, "ışığın kendi öz yapısına ve nesnelere üzerindeki yayılımına bağlı olarak göz üzerinde yaptığı etki" olarak tanımlar. Bu etki dâhilinde rengin fizik olarak, fizyolojik ve psikolojik özellikleri bulunmaktadır. Newton'un prizmasından geçerek elde edilen renklerden biri olan mavi de tüm renklerin gibi bu etkilere sahiptir.

2. FİZİKSEL SİSTEMDE MAVİ RENK

Fiziksel sistemde renk, ışınların ölçülebilir ve rakamlarla ifade edilebilir olmasıdır. Işığı oluşturan renkli ışınların nesne tarafından yansıtılması ve emilmesi ile de insanlar nesnelere renkleriyle algırlar. Örneğin, beyaz bir nesne tüm ışınları yansıtması nedeniyle beyaz görülürken mavi bir nesne ise

mavi ışını yansıtıp diğer renk ışınlarını emdiği için mavi görülmektedir. Işığın göze ulaşması sonucunda renk, retinadaki "rengere duyarlı sinirler tarafından algılanır, kimyasal enerjiye dönüşerek beyne ulaşır ve beyinde anlam kazanır (Demir, 1993)." Sonuç olarak fizyolojik açıdan renkler gözde ve beyinde oluşan bir yanılsamadır. Bu yanılsama ışık, göz ve beyin arasındaki koordinasyonla gerçekleşir.

Kırılma açısı, dalga boyu ve titreşim sayıları da renklerin fizik özellikleri arasında yer almaktadır. Mavinin frekansı (titreşim sayısı) 680 ile 620 THz arasındadır. Dalga boyu ise 450 ile 485 nm arasındadır (Tablo 1). Kısaca mavi dalga boyu en kısa, en fazla kırılan ve titreşim sayısı en yüksek olan renktir.

Tablo 1. Renklerin dalga boyları
(URL, 1).

Renk	Dalgaboyu	Frekans
Kırmızı	~ 625-740 nm	~ 480-405 THz
Sarı	~ 565-590 nm	~ 530-510 THz
Mavi	~ 450-485 nm	~ 680-620 THz

3. MAVİ RENGİN PSİKOLOJİK ETKİLERİ

Renklerin insanlar üzerindeki psikolojik etkileri, rengin, insan beynindeki diğer bilgilerle beraber algılanmasından dolayı farklılık gösterir. Renklerin psikolojik etkilerine dair Kandinsky (1969) "Amheim'a göre: Sıcak renkler kan basıncını yükseltir, soğuk renkler düşürür... Renk psişik bir titreşim uyandırır. Fiziksel görme hemen ikinci bir olay olarak psikolojik tepkiyi uyandırır. Sıcak kırmızının uyarıcı etkisi vardır. Çünkü kana benzemektedir, yarattığı izlenim acılı, üzücü olabilir. Burada renk üzücü etki yapan başka bir fiziksel olayı canlandırmaktır" der.

Yatıştırıcı ve dinlendirici etkiye sahip olan soğuk renkler, güven, huzur, üretkenlik, sorumluluk, düzen, ferahlık, barış, özgürlük gibi duyguları çağırır. Aşırı dozda kullanıldıklarında ise kasvetli, hatta moral bozucu, bir etki yaratabilir, tembellik, ağırkanlılık, hayalperestlik ve duygusallık uyandırabilirler. Soğuk renklere biri olan mavi Yılmaz (1991)'a göre; "... insan psikolojisine huzur, rahatlık ve sakinlik verir". Mavi renk, sinir sistemini etkileyip kişiyi sakinleştiren ve rahatlatan bir etkiye sahiptir. Üçlü ana renk grubunda yer alan tek soğuk renk olan mavinin açık ya da koyu tonları, insan psikolojisinde değişik etkiler uyandırmaktadır. Örneğin; mavi koyulaştıkça ya da siyaha yaklaştıkça insanı daha çok içine çekip insanda keder, hüznü ve sıkıntı duygularını uyandırmaktadır. Mavi renk siyahtan uzaklaştıkça karamsarlık ve çekicilik etkisi azalmaya başlar. Açık tondaki bir mavi insanda sonsuzluk etkisi yaratırken insanın bakışları mavide

engel tanımadan sonsuzluğa ulaşmaktadır. Çünkü mavi suyun ve havanın veya gökyüzünün ve denizlerin rengidir. Su ve havanın berraklığına yaklaşan mavinin dinlendirici etkisi de artar. Bu nedenle özellikle havuz ögesi Osmanlı mimarisinde önemli bir fonksiyona sahiptir çünkü su sesi insanda genellikle açık mavi denizleri çağırır. Bu dönemde su sesinin insan üzerinde rahatlatıcı etkisinden oldukça fazla yararlanmış, özellikle sinirsel hastalıkların tedavisi için insanların yaşadığı alanlarda kullanılmıştır. Günümüzdeyse yatak odaları ve hastanelerde insanın gözünü rahatlatması ve insanı iç huzura kavuşturması için tercih edilmektedir. Açık mavinin insan ruhunda soğukluk, yalnızlık ve hüznü etkisi yaratması bu rengin insan düşüncesinde yoğun bir duygulanım yaratacak düzeyde bir renk olmasından kaynaklanmaktadır (Soygüder, 2007). Dünya %75'i sularla kaplı bir gezegen olduğu için uzaydan çekilen fotoğraflara baktığımızda mavi ağırlıklı görülür. Bu nedenle de dünya "Blue Planet" (mavi gezegen) olarak adlandırılır.

Mavi renk Anadolu kültüründen önemli bir yere sahiptir. Öyle ki insanı kötülüklerden uzaklaştırdığına inanılan nazar boncuğunun rengi mavidir. Ayrıca turkuaz mavisini Türklere hitaben isimlendirilmiştir. Türk halkının geleneksel motifleri içerisinde mavinin çeşitli tonlarının oldukça fazla kullanıldığı görülür. Osmanlı tarihi incelendiğinde ise yeşilden sonra en önemli renk sayılan mavi yüksek mevkilerde görev yapanların giydikleri kıyafetlerde görülmektedir (Reyhan, 1983). Düzeni çağırması nedeniyle resmi giysiler ve üniformalarda kullanılan parlak mavisini resmi kurum ve kuruluşlar tarafından kurumsal kimliklerini ortaya koyan amblem ve logolarında tercih edilmektedir. İnsanlarda düşünme, karar verme ve soğukkanlı olma duygusu uyandırarak yaratıcı düşüncelerin doğmasına olanak sağlayan mavi renk tüm bu nedenlerinden dolayı özellikle

HUZURUN RENGİ MAVİ

çalışma alanlarında en çok tercih edilen renktir.

Rengin, objelerin algılanan ağırlığı, mekânlarda geçirilen sürenin uzun ya da kısa hissedilmesinde de etkilidir.

4. RESİM SANATINDA MAVİ RENGİN KULLANIMI

Resim sanatı tarihine bakıldığında ressamın mavi rengi daha çok soğukluk etkisi ve derinlik hissi verebilmek için kullandıkları görülmektedir. Çünkü bu rengin değişik tonları üst üste sürüldüğünde resme hem derinlik hem de uyum kazandırır. Gauguin, “bir litre mavi, bir gram maviden daha mavidir.” ifadesiyle bu rengin kendi iç

Örneğin, sıcak renklerin hâkim olduğu mekânlarda geçen zaman gerçek sürenin üstüneyken mavi gibi soğuk renklerin hakim olduğu mekanlardaysa durum tam tersidir (Aydınlı, 1989).

dünyasında var olan bu zenginliği anlatmak istemiştir (Yılmaz, 1991).

12. ve 13. yüzyıllarda klasik motifler doğrudan ve bilinçli olarak kullanılmıştır. Bu dönemde temalar Hristiyan temalarına kaymaya başladığı için bu dönem resimlerinde hem manevi dünyanın hem de maddi dünyanın imgeleri birlikte görülmektedir (Şekil 2, 3).

Şekil 2. “Moses The Israelites,” 10. yüzyıl.
(The Book of Art, Origins of Western Art,
URL, 2)

Şekil 3. Alessio Baldovinetti, Doğuş, 1460-62.
(Fresk, 400 x 430 cm, Santissima
Annunziata, Florence, URL, 3)

12. ve 13. yüzyıl resimlerinde kullanılan renkler antik dönem anlayışından izler taşımaktadır. Öyle ki renkler doğada oldukları gibi, yani biçimleri var olduğu gibi betimlemek için kullanılmıştır. Örneğin yukarıdaki resimlerde mavi renk havayı ve suyu betimlemek için kullanılmıştır.

Ortaçağ'da, Hristiyan dinini konu alan resimlerde, soyut bir anlama kavuşan renk ve biçim, dini anlatan simgelere dönüşmüştür. Dönemin sanatçıları da bu sembelleri yalın bir resim diliyle ifade etmeye çalışmışlardır. Çünkü bu

resimler okuma yazma bilmeyen halka dini anlatmak ve öğretmek için yapılmaktaydı. Bu dönem resimlerinde kullanılan renkler bazı kurallara bağlanmıştır. Bu kurallara göre kırmızı, Tanrı'nın; mavi, Hıristiyanlığın; altın sarısı da kutsal tinin rengiydi. Yani üç ana renk aynı zamanda kutsal üçlemenin renkleridir. Ayrıca yeşil, yeni yaşamın; menekşe, yasın; kahverengi, tahammül ve acının; beyaz ışığın; siyah da ölümün rengidir (Ergüven, 2002). Bununla ilgili en belirgin kurallar 12. yüzyılda cam resimleri örneklerinde görülmektedir (Şekil 4, 5).

Şekil 4. Arena Chapel, Padua, Veneto (Orijinal, 2014).

Şekil 5. Arena Chapel, Padua, Veneto (Orijinal, 2014).

Giotto di Bondone'nin eserlerinde mavi renk yeri, göğü, taşı ve suyu betimlemek için kullanılmıştır (Şekil 6, 7). Bu resimlerde kullanılan mavi renk resmi bir manto gibi sarmıştır (Gombrich, 1980). Sanatçının resimlerinde “renklerin birbirleriyle ve formlarla olan ilişkileri,

sembolize edilen kavramların etkisini güçlendirmiştir. Klasik sanat eserlerinde görülen mistik hava, kutsallık, dinsellik, formların ve renklerin armonileriyle yarılmıştır. Vurgulanmak istenen kavram renklere ve biçimlere yansımıştır (Aktürk, 2004).”

Şekil 6. Giotto, Çobanlar arasında 1304-06, Fresk, 200x185 cm, Cappella (Arena Chapel), Padua Scrovegni (URL, 2)

Şekil 7. Giotto, Joachim, 1304-06, Fresk, 200x185 cm Cappella Scrovegni (Arena Chapel), Padua (URL, 2)

HUZURUN RENGİ MAVİ

Ortaçağ Avrupa'sında renkler, Hıristiyanlık dinini yaymak ve doğrudan mesaj vermek için kullanıldığından daha çok sembolik anlamları önemli olmuştur. Fakat Rönesans döneminde hümanizmin gelişimiyle birlikte renklerin sadece sembolik olarak değil aynı zamanda doğada var olduğu gibi kullanımını gündeme gelmiştir. Bu nedenle Rönesans dönemi resminde renkler daha çok gerçekliği yansıtmak amacıyla doğaya bağlı olarak kullanılmıştır fakat yer yer sembolik anlatımlarda göre çarpmaktadır (Coşkun, 2006). Floransa

ve Roma resminde renk, merkezi perspektife hizmet etmiştir. Bu nedenle resimde renk, doğada algılandığı şekli ile kullanılmıştır (Şekil 8). Öyle ki toprak, kahverengi; ağaç, yeşil; gökyüzü, mavi renklerle boyanmıştır. Işık- gölge etkileri için siyah ve beyaz kullanılmış; renge ışıklı yerler için beyaz, gölgeli yerler için siyah katılmıştır. Rengin bu şekilde kullanılmasına, temsil renk değeri denilmektedir. Temsili renk değerleri, bir dönemin dünya görüşünü ifade etmek için kullanılmıştır.

Şekil 8. Tiziano, "Meryem ve İsa," 1530, Tuval Üzerine Yağlıboya, 101 x 142 cm, National Gallery, London. (URL, 2)

Resimlerindeki renkleri kullanma yöntemi ve rengi desenle uyum içinde ifade edebilme yeteneği daha sonra birçok ressamı etkilemiş olan Tiziano, resimlerinde daha çok yalın renk zıtlığını ile sıcak- soğuk renk zıtlığını kullanmayı tercih etmiştir. Gölgeli alanlara zıt renklerin karışımından oluşan renkleri uygulayan sanatçı ışıklı renkleri ise bu

rengi göre belirlemiştir. Sanatçı renkleri yine doğada var olduğu haliyle kullanılmıştır. Doğadaki halinin yanı sıra renkleri sembolik anlamlarıyla da kullanan sanatçı resimlerinde kırmızı rengi dünyevi olanı, mavi rengi ise özlemi ve öbür dünyayı sembolize etmek için kullanmıştır.

Maniyerist ressamlar, gerçeklikten öte ve ruhani bir dünya oluşturmak için resimlerdeki renkleri gerçeklikten uzaklaşarak kullanmışlardır. Bu

resimlerde arka planı betimlemek için kullanılan mavi renk izleyende ruhani bir etki yaratmaktadır (Şekil 9, 10).

Şekil 9. El Greco, Müjde, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 1595-1600, 91 x 66,5 cm Szépművészeti Múzeum, Budapest (URL, 2)

Şekil 10. El Greco, St Dominic Duada, 1586-90 Tuval Üzerine Yağlı Boya, 118 x 86 cm 200x185 cm Özel Koleksiyon, (URL, 2)

Fransız ressam Claude Lorrain resimde renk anlayışına büyük bir yenilik getirmiştir (Şekil 11). Soluk maviden koyu kahverengiye kadar yumuşak geçişlerle uzanan renk derecelenmeleriyle resimde ışık ve derinlik etkisini en iyi şekilde kullanan sanatçı bu yaklaşımı ile birçok sanatçının resim anlayışını etkilemiştir.

Lorrain resmin ön düzleminde sıcak kahverengileri; gerilerde ise soğuk uçuk mavi, gümüşü renkleri kullanarak resimlerinde uzaklık etkisini yaratmıştır. Doğayı yani denizi ve gökyüzünü betimlemek için kullandığı mavileriyle sanatçı sabah ve ya akşamın sisli ışıklarını göz kamaştırıcı bir şekilde ifade etmiştir.

HUZURUN RENGİ MAVİ

Şekil 11. Claude Lorrain, "Sahil Görüntüsü," 1667, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 100 x 137 cm Pushkin Museum, Moscow (URL, 4).

En belirgin özelliği açık havada çalışmaları olan empresyonistler açık havada çalışarak ışığın yapraklar ve çiçekler üzerindeki titreşimlerini daha net görebilmişlerdir. "Empresyonist bir sanatçı için atmosfer titreşmektedir. Sanatçı, bu renk, ışık ve titreşimleri

maddeleştiren kişi olmaktadır (Aktürk, 2004)." Gökkuşluğu renklerini temel alan ve doğayı tasvir eden bu sanatçılar, doğada çok bulunan mavi rengi resimlerinde ışıklı, parlak ve canlı olarak kullanmışlardır (Şekil 12, 13).

Şekil 12. Claude MONET, Regatta at Argenteuil, 1872, Tuval üzerine yağlıboya, 48 x 75 cm, Musée d'Orsay, Paris (URL, 2)

Şekil 13. Claude MONET, Şemsiyeli Kadın, 1875, Tuval üzerine yağlı boya, 100 x 81 cm National Gallery of Art, Washington (URL, 2)

Monet'nin resimlerinde renkler, birbirlerinin etkilerini güçlendirecek şekilde kullanılmıştır (Şekil 12, 13). Komplementer renklerin yan yana kullanılması resimde etkili renk ilişkileri yaratmaktadır. Sanatçı resimlerinde soğuk renklerin sıcak renklerle birlikte kullanarak sıcak renklerin etkilerini arttırmıştır. Bu resimlerde mavi renk suyu ve havayı betimlemek için kullanılmıştır.

1901'den sonra Barselona ve Paris'teki sanat yaşamındaki resimlerinde belirgin olarak mavi renge yer veren Pablo Picasso'nun bu dönemi mavi dönem olarak adlandırılmıştır. En yakın

arkadaşı Casagemas'ın ölümüyle bu dönemin başladığını dile getiren sanatçı ağırlıklı olarak kullandığı mavi rengi özellikle renklerin ruhsal yapısını anlatmak için kullanmıştır. En yakın arkadaşının ölümünün ardından dört yıla yakın mavi renk ağırlıklı resimler yapan ressam resimlerinde ölüme, acıya, umutsuzluğa yakın duran, yenilmiş, kimsesiz, yoksul, hasta ve çaresiz insanları, körleri acı, umutsuzluk ve üzüntü içinde tasvir eder (Şekil 14, 15). Bu resimlerde mavi rengin soğukluk etkisi yaratması ve insan beyninde hüznü çağrıştırmaları nedeniyle yoksulluk kavramı bu rengin tonlarıyla vurgulanmıştır (Aktürk, 2004).

Şekil 14. Pablo Picasso, Yaşlı Gitarist, 1903, Tuval Üzerine Yağlı Boya, Art Institute of Chicago, Chicago (URL, 5).

Şekil 15. Pablo Picasso, Yaşam, 1903, Tuval Üzerine Yağlı Boya, Cleveland Museum of Art, Ohio (URL, 6).

Pablo Picasso, mavi dönem çalışmalarındaki kompozisyonlarında mavi, gri tonları, yer yer beyaz ve siyah renkler ön plana çıkmıştır. Yoğun acı ve keder resmin tümüne yayılmış, bu durum renklerle de vurgulanıp güçlendirilmiştir. Yüzlerde yaşamı, canlılığı simgeleyen renkler yerine ölü ve soluk renkler

kullanılmıştır. Sanatçı resimlerinde mavi rengi özellikle siyaha yaklaşan mavileri kullanarak figürlerdeki hüznü ve çaresiz ifadeyi vurgulamıştır.

Resim sanatı tarihinde Mavi Atlılar adıyla dikkat çeken grubun birinci amacı resimsel denge olmuştur. Resmin nesneden temizlenmesi gerektiğini

HUZURUN RENGİ MAVİ

savunan grup böylece Dışavurumcu akıma yeni bir kapı aralamış ve daha soyut anlatımlara yönelmiştir. Böylelikle resim sadece renk ilişkilerine dayalı soyut bir kompozisyona dönüşmüştür. Gruba “Mavi At” resmiyle (Şekil 16) isim kazandıran Franz Marc, resimlerinde ana renklerin bağımsız anlatım gücünden yararlanarak izleyene dünya görüşündeki doğaüstü olguları hissettirmiştir.

Franz Marc'ın kendine özgü renk sisteminde oluşturduğu sembolik anlamları Krausse (2005) şöyle aktarmıştır: “Mavi erkek, sarı ise dişi ilkeyi simgeler; kırmızı renk ise ölü malzemenin rengidir.”

Mavi denince akla gelen Türk resamlardan Fikret Mualla resimlerinde

1956 yılının Paris’inde cazın, kabarelerin, gece hayatının ve barların atmosferini simgelemeye çalışmıştır (Şekil 17, 18). Yoğun bir mavinin göze çarptığı resimlerinde figürler yine kesik kesik koyu mavi çizgilerle betimlenmiştir. Onun resimlerindeki mavi bir anlamda eğlence hayatının sembolü haline gelmiştir.

Resimlerinde yöresel konuları işleyen ressam Kayıhan Keskinok, heyecan ve hareket ögesi ve zaman zaman kaligrafik öğelerinde katkıda bulunduğu resimlerinde anlatımcı ve renkçi çizgisiyle dikkat çekmiştir. Birçok toplumda dürüstlüğün ve mantığın sembolü olan mavi renk onun resimlerinde uzaklığın ve sonsuzluğun temsilidir (Şekil 19).

Şekil 16. Franz Marc, “Büyük Mavi Atlar,” 1911, Tuval Üzerine Yağlı Boya, 104.78 x 181.61 cm, Walker Art Center, USA. (URL, 4)

Şekil 17. Fikret Mualla, Cazcılar, 1956, Karton üzerine guaş, 51 x 65 cm (URL, 7).

Şekil 18. Fikret Mualla, Mavi Bar, 1959, Karton üzerine guaş, 37 cm x 45 cm (URL, 8).

Şekil 19. Kayıhan Keskinok, "Karadeniz Düğünü", Tuval Üzerine Yağlıboya, 64x94 cm, 2003 (URL, 9).

Hüzünlü bir atmosferin hâkim olduğu bu resimde, kobalt ve Prusya mavisi ile çeşitlenerek vurgulanmak istenen anlam, figürlerdeki hareketliliğe rağmen sonsuzluk içerisinde içe dönük bir etki yaratmaktadır.

Mavi renge olan tutkusuyla bilinen Yves Klein'in mavisi adeta bir keşiftir (Şekil 20, 21). Batur (2004) Klein'in mavisi için "Öylesine bir rastlantı sonucu değil bilinçli bir ön hazırlık ve ciddi bir arayış süreci sonunda onu bulabilmiştir." Der. Klein'in mavisi bir malzeme, araç ve boya olmaktan çok bir kimliktir. Mavi Klein'in yapıtlarının kişisel üslubunu açığa çıkaran bir gerçeklik dayanağı

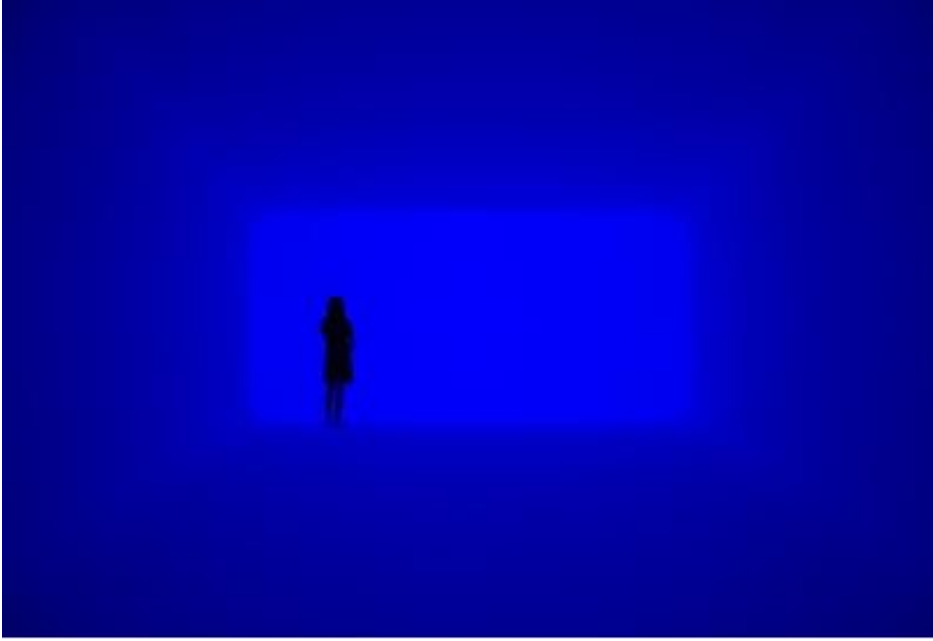
olmuştur. "...saf maviye gelince: Klein, onun etrafında yüzyılın ilk öncü tavırlarından Pollock'un "Action Painting" çıkışına dek ortaya koyulmuş bir sanatçı tavrına son rötuşları getirmiştir: Gövdenin fırça, tablonun bir başka şeyin tasarımı değil de düpedüz kendisi olduğu, Sanatın aslında uçuş olduğu...(Batur, 2004).

Gizli bir kaynaktan yansıtılan renkli ışıklar üzerinde yoğunlaşan James Turrell, iki boyutlu ışıklı yüzeylerle odanın köşesinde görünen üç boyutlu nesne etkisi veren yanılsama yaratmıştır (Şekil 22).

Şekil 20, 21. Yves Klein, Grande Anthropophagie bleue Hommage à Tennessee Williams (ANT 76), 1960, Performans ve Tuval Üzerine Akrilik, 275 x 407 cm (URL, 10).

HUZURUN RENGİ MAVİ

Şekil 22. James Turrell, Sona Yaklaşma, 2006, Neon Işığı, Floresan Işığı ve Boşluk, Venedik Biennial 2012 (Orijinal, 2012).

İzleyicilerin yoğun emilir hissettiği renklerin bulanıklığı gibi ortamlar oluşturmak için sanatçı iç mekânları renkli ışık ile doldurur. Sonuç tam olarak ilgi çekici, bazen şaşırtıcı ve zihin karıştırıcı bir duyuşal deneyimdir. İzleyicinin kendini saran çevre ile kendi duyuşal mekanizmaları üzerinde daha büyük bir konsantrasyonla kendisiyle bedeni arasında artan ilişkinin farkındalığı, bu eserin merkezi bir bileşenidir. Onun mavilerinde artık izleyici sonsuzluğa kendi varlığıyla birlikte ulaşmakta maviyi solumakla kalmayıp adeta onunla bütünleşmektedir.

5. SONUÇ

Antik dönem anlayışından izler taşıyan 12. ve 13. yüzyıl resimlerinde mavi renk havayı ve suyu betimlemek için kullanılmıştır. Ortaçağ'da, Hıristiyan dinini konu alan resimlerde, soyut bir anlama kavuşan renk ve biçim, dini anlatan simgelere dönüşmüştür. Bu dönemde kırmızı, Tanrı'nın; mavi, Hıristiyanlığın rengiyken altın sarısı da kutsal tinin rengiydi. Yani üç ana renk aynı zamanda kutsal üçlemenin

renkleri idi. Ortaçağ Avrupa'sında renkler, Hıristiyanlık dinini yaymak ve doğrudan mesaj vermek için kullanıldığından daha çok sembolik anlamları önemli olmuştur. Fakat Rönesans döneminde hümanizmin gelişimiyle birlikte renklerin sadece sembolik olarak değil aynı zamanda doğada var olduğu gibi kullanımını gündeme gelmiştir. Bu nedenle Rönesans dönemi resminde renkler daha çok gerçekliği yansıtmak amacıyla doğaya bağlı olarak kullanılmıştır fakat yer yer sembolik anlatımlarda göre çarpmıştır. Rönesans dönemi sanatçıları maviyi yeri göğü, taşı ve suyu betimlemek için kullanırken kutsallık ve dinsellik, formların ve renklerin armonileriyle yaratılmıştır. Bu dönem sanatçıları mavi rengi doğadaki halinin yanı sıra sembolik anlamlarıyla da kullanmış ve mavi renk özlemi ve öbür dünyayı sembolize etmek için kullanılmıştır. Manierist ressamlar, mavi rengi özellikle arka planı betimlemek için kullanırken gerçeklikten öte ve ruhani bir dünya oluşturmaya çalışmışlardır. Gökkuşakğı renklerini temel alan ve doğayı tasvir eden empresyonist ressamlar mavi rengi resimlerinde suyu

ve havayı betimlemek için kullanırken, Picasso gibi ressamlar da mavi rengin soğukluk etkisi yaratması ve insan beyninde hüznü çağrıştırmaları nedeniyle umutsuzluğu ve çaresizliği vurgulamak için kullanmışlardır. Mavi atıllar grubu ressamları mavi rengin temsili değerini kullanırken Türk ressamlardan Fikret Mualla mavi rengi resimlerinde eğlence hayatının sembolü haline gelmiştir.

KAYNAKLAR

1. Aktürk, E. 2004. Resim Sanatında Renk-İçerik Form-İçerik İlişkisi. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Eskişehir.
2. Batur, E. 2004. İmgeleri Kim Dinler. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
3. Bunyan, M. 2010. Art Blart. Exhibition: 'Josef Albers: Innovation and Inspiration' at the Hirshhorn Museum, Washington, D.C. (1 Nisan 2010).
4. Cage, J. 1999. Colour And Culture. C.S. Graphics: Singapore.
5. Chiazzari, Z. 1999. Colour. Element Books Inc: USA.
6. Coşkun, N. 2006. Resim Sanatında Renk-Öz Bağlantıları. Sanatta Yeterlilik Tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Anasanat Dalı: Eskişehir.
7. Demir, A. 1993. Temel Plastik Sanatlar Eğitimi. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açık Öğretim Fakültesi Yayınları.
8. Erbaş, Ö. 1996. Sanat Eğitiminde Renk Ve Renk Öğretim Yöntemleri. Sanatta Yeterlilik Tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Eskişehir.
9. Ergüven, M. 2002. Yoruma Doğru. 2. Basım. İstanbul: Yky.
10. Florenski, P. 2001. Tersten Perspektif. Çev: Yeşim Tükel. 1. Basım. İstanbul: Metis Yayınları.
11. Gombrich, E. H. 1992. Sanatın Öyküsü. Çev: Bedrettin Cömert. 4. Basım. İstanbul: Remzi Kitabevi Yayınları.
12. Krausse, A. C. 2005. Rönesans'tan Günümüze Resim Sanatının Öyküsü. Çev: Dilek Zaptçioğlu. Literatür Yayıncılık.
13. Lynton, N. 2009. Modern Sanatın Öyküsü. Çev: Çapan, C., Öziş, S. Remzi Kitabevi: İstanbul.
14. Panofsky, E. 1995. İkonografi Ve İkonoloji. Çev: Engin Akyürek. İstanbul: Alfa Yayıncılık.
15. Reyhan, T. 1983. İngiliz Gezginlere Göre XVI. Yy'da İstanbul'da Hayat. Ankara.
16. Romanelli, G. 1997. Venice Art and Architecture. Könemann: Germany.
17. Soygüder Ş. 2007. Renklerden kırmızı, kırmızının diliyle duygusal okuryazarlık.
18. Sözen, M. Tanyeli, U. 1992. Sanat Kavram ve Terimleri Sözlüğü. Remzi Yayınevi: İstanbul.
19. Tunalı, İsmail. 1992, Felsefenin Işığında Modern Resim. İkinci Basım. İstanbul: Remzi Kitabevi Yayınları, 1983.
20. Yılmaz, Ü. 1991. Renk Psikolojisi. Yüksek Lisans Tezi. Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: Eskişehir.
21. URL, 1. <http://tr.wikipedia.org/wiki/-Renk>.
22. URL, 2. www.21steditions.com.
23. URL, 3. www.wga.hu/support/viewer/2.html.

HUZURUN RENGİ MAVİ

24. URL, 3. <http://www.wga.hu/support/viewer/z.html>
25. URL, 4. www.wga.hu/art/c/claude/-3/05europa.jpg.
26. URL, 5. https://en.wikipedia.org/wiki/The_Old_Guitarist.
27. URL, 6. https://en.wikipedia.org/wiki/La_Vie.
28. URL, 7. <https://tr.pinterest.com/pi-/390828073888908358>.
29. URL, 8. <https://www.tumblr.com/search/mavi%20bar>.
30. URL, 9. www.sanatmuzesi.hacettepe.edu.tr/53keskinok.
31. URL, 10. <https://www.centrepompidou.fr/cpv/resource/cajbpqB/rj7BrRM>.